

Tədrisdən tədqiqata

İnsanların mənəvi və zehni inkişafında həlledici rol oynayan müəllim əməyi bütün dövrlərdə yüksək qiymətləndirilib. Bəşəriyyətin böyük müəllimi Sokrat müəllimin verdiyi təhsil və tərbiyənin cəmiyyətin inkişafında əvəzsiz rol oynadığını qeyd edərək deyirdi: “Yunanlı yunanlı edən onun yunanlı olaraq doğuluşu deyil, müəllim tərəfindən aldığı təhsil və tərbiyədir”. Bu aforizm müasir təhsil sistemində də öz təsdiqini tapır.

Şagirdin bilik və bacarıq səviyyəsinin yüksəlməsi, ilk növbədə, müəllimin peşəkarlıq səviyyəsindən asılıdır. Dinamik və dəyişikliklərlə dolu müasir dünyada hər bir müəllimin əsas məqsədi peşəkarlıq səviyyəsini daim inkişaf etdirməkdir. Lakin müəllim yalnız öz peşəkarlığının inkişafı üçün çalışmamalıdır. Bu peşəkarlığını həmkarları ilə birgə işləyərək, təcrübəni paylaşaraq artırmalıdır. Bu birgə qurulan iş peşəkarlıq və iş prinsipləri ilə yanaşı məktəbin fəaliyyətini yaxşı mənada dəyişdirər və məktəbdə çalışan pedaqoji heyətin işinə də müsbət təsir göstərmiş olar.

Elm və Təhsil Nazirliyi və Təhsil İnstitutu tərəfindən müəllimlərin peşəkarlığının artırılması üçün mütəmadi olaraq bir çox təlimlər təşkil olunur.

Nümunə olaraq deyə bilərəm ki, 2023-cü ildə Elm və Təhsil Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Qazaxıstanın Astana şəhərində Nursultan Nazarbayev adına İntellekt Məktəblərinin Pedaqoji Mərkəzində “Müasir müəllim: Tədrisdən tədqiqata” adlı beynəlxalq təlim təşkil olunmuşdu. Təlimlərimiz Astana şəhərində başlayıb Bakı şəhərində sona çatdı. Təlimlər zamanı “Məktəb və sinif mədəniyyəti”, “Kompetensiyalı müəllim”, “Sosiallaşma”, “Necə öyrəncəyini öyrətmək”, “Dialoqla öyrənmə”, “Tənqidi düşünmə”, “Qiymətləndirmə” mövzuları üzrə fikir mübadiləsi aparır, təcrübələrimizi bölüşürdük. Təlimlərlə yanaşı Astana şəhərinin təhsil ocaqlarının qonağı olub, yeniliklərlə də tanış olmuşduq.

Bu çərçivədə Lesson study (Dərs tədqiqatı) və Action research (Fəaliyyət tədqiqatı) haqda öyrəndiklərimiz bizim üçün yenilik oldu.

Dərs tədqiqatının ideyası sadədir: “Öyrənməni təkmilləşdirmək istəyirsinizsə, planlaşdırın, müşahidə edin, müzakirə edin və həmkarlarımızla əməkdaşlıq edin”. Sadə olan bu ideyanın arxasında isə məsuliyyət, həvəs və yaradıcı iş durur.

Dərs tədqiqatı müəllimlərin əməkdaşlığı vasitəsilə tədrisin keyfiyyətini yüksəltməyə yönəlmiş texnologiyadır. Bir sözlə, müəllimlər komandası müəyyən məqsəd qoyur və ona çatmaq üçün birlikdə hərəkət edir, bir-birinin dərslərində iştirak edir, diqqəti həmkarların işindən çox, şagirdlərin bacarıq və uğuruna yönəlir. Məktəb müəllimləri birgə müzakirələr, araşdırmalar zamanı dərs tədqiqatına cəlb olunurlar. Bu zaman gənc müəllimlər təcrübəli müəllimlərlə birgə əməkdaşlıq edərək, məktəb daxilində öz təcrübələrini bölüşüb təkmilləşdir, araşdırır, ən yaxşı təcrübələr haqqında ideyalar hazırlayırlar. Bu yanaşma müəllimlərin öyrənmə tərzini dəyişdirir və bir-

birləri ilə ideyalarını bölüşməkdə daha inamlı olurlar. Axı müəllimlər geniş spektrli tədris strategiyalarına yiyələnməyə, həmçinin yanaşmaları, müəyyən metod və strategiyalardan necə və nə vaxt istifadə etmək barədə bilikləri birləşdirmək bacarığına ehtiyac duyurlar.

Dərs tədqiqatı tədris olunan bir sıra dərslərdən sübutların birgə işlənilib hazırlanması, həyata keçirilməsi, təhlili və yenidən nəzərdən keçirilməsi yoludur. Eyni zamanda müəllimlərin tədris təcrübəsini təkmilləşdirmək üçün müəyyən bir müddət ərzində bir araya gəldikləri peşəkar inkişaf forması kimi də müəyyən edilir.

Dərs tədqiqatı (Lesson Study) aşağıdakı fəaliyyətləri özündə cəmləşdirən peşəkar inkişaf modelidir:

1) İki və daha çox müəllim tədris təcrübələrini inkişaf etdirmək və xüsusi şagirdlərin təhsil ehtiyaclarına diqqət yetirmək üçün birlikdə işləyir;

2) Müəllimlər konkret tədris üsullarının işlənilib hazırlanması prosesində iştirak edir, şagirdlər üçün təlim prosesinin spesifik aspektlərinin təkmilləşməsinə çalışırlar;

3) Müəllimlər öyrəndiklərinin daim qeydini aparır və bu praktiki bilikləri, peşəkar ünsiyyətin digər formalarını dərslər vasitəsilə bölüşürlər. Dərs tədqiqatına başlamışdan əvvəl müəllim həmkarları ilə həmsöhbət olaraq müəyyən müzakirələr aparır. Bu zaman tədqiqata qoşulan müəllimlər dərs deyən müəllimin məqsədini əsas amil tutaraq, sinifdə öyrənmə mühitinin necə təşkil olunması, şagirdlərin öyrənməyə cəlb edilib-edilməməsinə, əks-əlaqənin aparılmasına, şagirdlərə diferensial yanaşmasına müşahidə vərəqlərinə qeyd edir, tədqiqat zamanı diqqət yetirmələrini bilirlər.

Dərs bitdikdən sonra hər bir müəllim dərsdə müşahidə etdikləri fəaliyyəti nəzərdən keçirərək müzakirə edir, hansı metodların daha səmərəli olmasına qərar verirlər. Bu zaman sinifdə hər bir şagirdin fəal iştirakı, mövzunu qavraması, tədqiqata cəlb edilməsi üçün müxtəlif resurslar, iş üsulları düşünülür.

Dərs tədqiqatı zamanı məsuliyyəti yalnız sinifdə dərs deyən müəllim deyil, tədqiqata cəlb olunan müəllimlər də daşıyır. Dərs tədqiqatı məktəbin bütün müəllimləri arasında bilik mübadiləsinin ən əlverişli yoludur, çünki əsas resurs bilik, bacarıq, təcrübə, ideya və rəy mübadiləsinə yönəlmiş konstruktiv dialoqdur.

İbtidai sinif müəllimi olaraq bu təcrübədən həm özüm, həm də digər müəllimlərin yüksək pozitiv nəticələr, təcrübələr, biliklər əldə etdiklərindən tam əminəm. Respublikamızın və digər ölkələrin qabaqcıl müəllimləri ilə birgə təhsil mübadiləsində iştirak etmək, onların fəaliyyət proqramlarından yararlanmaq biz müəllimlər üçün çox vacibdir. Çünki təcrübə bizə pedaqoji fəaliyyətimizdə uğur qazanmağımızda və ən əsası özümüzü yaradıcı müəllim kimi aşkarlamağımızda əvəzsiz dəstəkdir.

**Tünzalə BAĞIROVA,
müəllim**